

Uchwała Nr XIV/94/12
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 26 stycznia 2012 r.

***w sprawie przyjęcia Programu integracji społecznej
i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim na
lata 2012-2013***

Na podstawie art. 12 pkt. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) oraz art. 35 a pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn. Zm.)

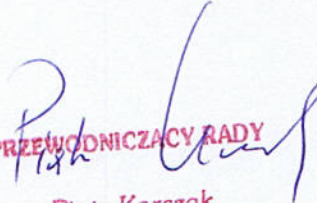
uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2012-2013 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Piotr Korczak

Załącznik do uchwały nr XIV/94/12
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 26 stycznia 2012

**Program integracji społecznej
i zawodowej osób niepełnosprawnych
w Powiecie Bieszczadzkim
na lata 2012 - 2013**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Ustrzyki Dolne, styczeń 2012

SPIS TREŚCI:

Wstęp	str. 3
I. Wprowadzenie	str. 5
1. Uzasadnienie programu.....	str. 4
2. Podstawa prawna opracowania	str. 6
II. Charakterystyka problemu	str. 10
III. Cele programu oraz metody i formy ich osiągnięcia	str. 12
1. Cel główny i uzasadnienie wyboru działań	str. 12
2. Określenie celów programowych, zadań do realizacji i działań	str. 14
2.1 Cel nr 1. – Integracja osób niepełnosprawnych na rynku pracy	str. 14
2.2 Cel nr 2 - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych	str. 16
2.3 Cel nr 3 – Zmiana postaw społecznych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych.....	str. 18
3. Metody i formy osiągnięcia celów	str. 19
3.1 Instrumenty aktywnej integracji.....	str. 19
3.2 Praca socjalna	str.20
3.3 Działania o charakterze środowiskowym.....	str. 20
3.4 Działania o charakterze integracyjnym wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.....	str. 20
4. Zakładane rezultaty	str. 21
IV. Realizacja programu.....	str. 22
1. Czas realizacji programu.....	str. 22
2. Miejsce realizacji programu	str. 22
3. Odbiorcy programu	str. 22
4. Realizator programu i jego zadania	str. 23
5. Partnerzy programu	str. 24
6. Źródła finansowania programu	str. 24
V. Monitoring i ewaluacja	str. 26
1. Monitoring	str. 26
2. Ewaluacja	str. 26
3. Zagrożenia realizacji programu	str. 28
Zakończenie	str. 29

WSTĘP

Głównymi celami polityki społecznej są działania prowadzące do zapobiegania powstawaniu zagrożeń życiowych oraz szeroko pojęta asekuracja przed ryzykiem życiowym czy wyrównywanie szans pod kątem ekonomicznym i socjalnym. Dokonując analizy definicji polityki społecznej w literaturze przedmiotu zauważyć należy, iż zajmuje się ona warunkami życia społeczeństwa, interakcjami w środowisku zawodowym i zamieszkania, jak również budowaniem społeczeństwa obywatelskiego.

W kontekście przedstawionego programu wyznaczniki powyższe umożliwiają sformułowanie celów, które określają jednocześnie kierunki działań wobec osób lub grup ludności potrzebującej wsparcia i pomocy. Założeniem polityki społecznej w omawianym zakresie jest dążenie do działania kompleksowego, obejmującego obszary potrzeb fizycznych, psychicznych i społecznych osób niepełnosprawnych, jak również umożliwiającego im integrację ze społeczeństwem we wszystkich możliwych sferach życia. Podstawowym celem działań programu jest przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia w społeczeństwie. Istotnym przy tym jest zagwarantowanie im dochodów umożliwiających zaspokojenie potrzeb bytowych poprzez pobudzenie ich aktywności zawodowej.

W tym kontekście praca, jak i również szeroko pojmowana aktywność zawodowa jest ważnym aspektem w życiu człowieka, daje poczucie bezpieczeństwa, bycia sprawnym, potrzebnym, niezależnym oraz stanowi istotny warunek sukcesu na drodze do samorealizacji. Osoba niepełnosprawna, podobnie jak osoby pełnosprawne, posiada tego typu potrzeby i aspiracje, często jednak napotyka na swojej drodze nierówność i dyskryminację w dziedzinie zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego. Dlatego też, ważne jest podejmowanie działań zmierzających do rozwiązania tych problemów. Warto podkreślić jest fakt dążenia do integracji i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych na wszystkich płaszczyznach rynku pracy oraz podjęcie działań zmierzających do poprawy funkcjonowania, integracji oraz większej przychylności i zaangażowania w działania środowiskowe.

Program jest odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska osób niepełnosprawnych i pojawiające się możliwości korzystania ze środków Unii Europejskiej do jego realizacji. Stanowi podstawę do szczegółowego opracowania wniosków o dofinansowanie działań na

rzecz osób niepełnosprawnych ze środków zewnętrznych tj. Unii Europejskiej. Ukazuje formy pomocy dla niepełnosprawnych, które są dostosowane do ich potrzeb stanowiących podstawę do konkretnych działań wynikających z realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych projektu systemowego.

W szerszym ujęciu, program nakreśla zadania samorządu powiatowego w zakresie kreowania polityki społecznej wobec osób lub grup ludności zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze względu na niepełnosprawność. Wskazuje konieczne działania do wykonania oraz opisuje podstawowe założenia organizacyjne i finansowe jego realizacji.

I. WPROWADZENIE

1. Uzasadnienie programu

Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2012-2013 jest dokumentem uzupełniającym do Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 - 2012¹, pozostaje też w spójności z Powiatowym Programem Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016² oraz stanowi narzędzie niezbędne do realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych projektu systemowego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Rozwiązywanie problemów społecznych przez samorząd powiatowy zorientowane jest na rozszerzanie i pogłębianie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w mieście oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia czy sądownictwo.³ Uszczegóławiając te wytyczne w odniesieniu do osób niepełnosprawnych podkreślić należy, iż podstawowym problemem tej grupy społecznej jest brak praktycznych rozwiązań ułatwiających im uczestnictwo w życiu zbiorowym, stanowiącym istotną potrzebę każdego człowieka.

Zagadnienie integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych jest bardzo złożone a działania w tym zakresie zmierzać mają do wzrostu uczestnictwa tych osób w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym, poprzez zastosowanie szeregu działań wspomagających i aktywizujących zarówno same osoby niepełnosprawne, jak też ich otoczenie społeczne. Powodzenie tego typu programów zależy od wielu czynników zarówno indywidualnych jak i ogólnych. Z pewnością siłą napędową współczesnych koncepcji polityki

¹ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 – 2012 przyjęta uchwałą Rady Powiatu w Ustrzykach Dolnych nr XVII/93/07 z dnia 28 grudnia 2007r.

² Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016 przyjęty uchwałą Rady Powiatu nr X/65/11 z dnia 23 września 2011r.

³ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 – 2012, s.4

społecznej wobec osób niepełnosprawnych stała się zasada równych szans, która traktowana jest jako kryterium oceny struktur społecznych i ekonomicznych. W myśl tej zasady deficyty osób niepełnosprawnych mogą być dowartościowane, dzięki pobudzeniu procesów społecznych i ekonomicznych obejmujących w równym stopniu wszystkich obywateli. Przewyciężenie własnej niepełnosprawności powinno odbywać się właśnie poprzez aktywizację i integrację społeczną i zawodową, które mogą być realizowane w ramach powiatowych programów strategicznych. Zgodnie z wieloletnim założeniem na podstawie Strategii Powiatu Bieszczadzkiego wprowadzane mają być programy służące realizacji zadań pomocy społecznej. Ważną częścią strategii społecznej jest wypracowanie propozycji projektowych związanych z europejskimi funduszami. Takie podejście wzmacnia system instytucjonalnej pomocy o nowe formy i rodzi partnerstwo organizacyjno – finansowe zorientowane na skuteczne łagodzenie problemów społecznych w Powiecie Bieszczadzkim.⁴

W związku z powyższym działania podejmowane przez samorząd powiatowy w tym zakresie powinny być osadzone w szerokim kontekście uregulowań prawnych ustawodawstwa krajowego i międzynarodowego.

2. Podstawa prawna opracowania

Nadrzędnym i podstawowym aktem prawnym także dla działań w zakresie polityki społecznej jest ustawa zasadnicza – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., która przepisem art. 32 wprowadza zakaz dyskryminacji kogokolwiek z jakiegokolwiek przyczyny, a także odnosi się w sposób szczególny do powinności władz publicznych wobec niepełnosprawnych obywateli, nakładając na władze ten obowiązek zapewnienia osobom niepełnosprawnym szczególnej opieki zdrowotnej, udzielania pomocy z zabezpieczeniem egzystencji, przysposobienia do pracy oraz komunikacji społecznej.

Szczególnym dokumentem odnoszącym się w całości do osób niepełnosprawnych jest uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, która potwierdza niezbywalne prawa osób niepełnosprawnych we

⁴ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 – 2012, s.4 i 69

wszystkich dziedzinach życia oraz wzywa rząd i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

Innymi krajowymi aktami prawnymi o charakterze ogólnym regulującymi działania wobec osób niepełnosprawnych oraz określającymi prawa tych osób są:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Na polskie rozwiązanie prawne dotyczące osób niepełnosprawnych miały wpływ dokumenty przyjmowane przez organizacje międzynarodowe. Na szczególną uwagę zasługują:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka – przyjęta w dniu 10 grudnia 1948 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, wywierająca zasadniczy wpływ na sposób stanowienia i stosowania prawa w krajach demokratycznych, zwłaszcza w zakresie ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, stanowiąca polityczny i moralny fundament do tworzenia innych aktów prawnych;
- Światowy Program Działań dotyczący osób niepełnosprawnych przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 3 grudnia 1982 r.;
- Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych przyjęte 20 grudnia 1993 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, które są dokumentem szczególnie ważnym dla sposobu postrzegania tych osób jako równoprawnych członków społeczności i stanowią silne, moralne zobowiązanie dla państwa do zorganizowanych wysiłków na rzecz zapewnienia warunków dla takiego uczestnictwa.

Dokumenty powyższe wpływają na kształtowanie polityki społecznej Unii Europejskiej wobec osób niepełnosprawnych, dając podstawy do tworzenia ogólnych i strategicznych aktów prawnych, do których między innymi należą:

- Europejska konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. – (ratyfikowana przez Polskę w dniu 19.01.1993 r.) stanowiąca podstawę europejskiego systemu ochrony praw człowieka;
- Europejska Karta Społeczna – sporządzona w dniu 18.10.1961 r. w Turynie, która weszła w życie w dniu 26.02.1965 r. – (ratyfikowana przez Polskę w 1997 r.) zawierająca zobowiązania prawne o charakterze międzynarodowym, których stosowanie podlega kontroli przewidzianej w Karcie;
- Europejska Strategia Zatrudnienia z 1997 r. kierująca swe wytyczne na aktywne zapobieganie bezrobociu oraz promocje integracji i przeciwdziałanie dyskryminacji na rynku pracy;
- Traktat Amsterdamski z 1999 r. – zobowiązujący instytucje Wspólnoty do działań na rzecz osób niepełnosprawnych i zakazujący wszelkiej dyskryminacji;
- Strategia Lizbońska na lata 2000-2010, której podstawowym celem jest wprowadzenie gospodarki dynamicznej, światowej, konkurencyjnej, opartej na wiedzy, dążącej do tworzenia miejsc pracy oraz spójności społecznej, która kontynuowana jest w chwili obecnej przez dokument o nazwie "Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu"

Dokumenty powyższe są wyznacznikiem budowy krajowych działań strategicznych, do których należą:

- Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013 przygotowana przez Ministerstwo Polityki Społecznej, która za jeden z priorytetów uznaje kompleksową rehabilitację i aktywizację osób niepełnosprawnych.
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, wprowadzone w celu realizacji na terytorium Polski polityki spójności Unii Europejskiej, a w nich Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowiący podstawowy dokument stanowiący o wzroście poziomu zatrudnienia i spójności społecznej.

Kwestie aktywizacji zawodowej i społecznej uwzględniając dokumenty strategiczne województwa podkarpackiego traktowane są przez:

- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, która jako cel strategiczny określa zabezpieczenie społeczne a w tym obszarze za priorytet nr 1 traktuje wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem
- Wojewódzki Program Na Rzecz Wyrównania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu Na Lata 2008-2020, którego celem jest tworzenie warunków do podnoszenia aktywności zawodowej oraz wzrost integracji społecznej.

Powiatowymi dokumentami strategicznymi są:

- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Bieszczadzkiego do 2013r, która stanowi plan rozwoju powiatu a poprzez wyznaczone priorytety, cele strategiczne i kierunki działań ma przyczynić się do rozwoju gospodarczego, wzrostu poziomu życia mieszkańców oraz ograniczania problemów społecznych na terenie powiatu.
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 - 2012, której celem jest poprawa poziomu życia mieszkańców powiatu bieszczadzkiego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i grup ludności.

Dokumenty te są szczególnie ważne w kontekście coraz szerszego włączania się kraju i samorządów wszystkich szczebli w struktury działań międzynarodowych, w tym dotyczących osób niepełnosprawnych.

II CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata. Również w Polsce niepełnosprawni oraz dotknięci niepełnosprawnością rodziny stanowią znaczną i ciągle rosnącą grupę osób, która jest zróżnicowana pod względem przestrzennego rozmieszczenia w poszczególnych miastach i społecznościach lokalnych. Grupa ta wymaga szczególnego zainteresowania, podejmowania różnorodnych form wsparcia i opieki. Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym zależy nie tylko od nich samych, ale również od społeczeństwa, które tworzy klimat i warunki, w których osoby te znajdują swoje miejsce obok ludzi sprawnych.

Dla potrzeb opisywanego programu przyjmuje się szczegółową charakterystykę grupy osób niepełnosprawnych zamieszkujących Powiat Bieszczadzki zamieszczoną w *Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016.*⁵ oraz odniesienie do diagnozy problemu niepełnosprawności zamieszczonej w *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 - 2012*⁶

Na podstawie powyższych dokumentów przyjmujemy, iż zebranie pełnych danych na temat liczby osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim jest trudne, niemniej jednak pod uwagę bierze się liczbę osób niepełnosprawnych w oparciu o dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności za rok 2010 – 2011. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w okresie lat 2010-2011 wynosi blisko 1000. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż najczęściej wydawano orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Najliczniejszą grupę niepełnosprawnych stanowią dzieci w wieku od 8-16 lat, a głównymi powodami wydawania orzeczenia są: choroby układu krążenia i oddechowego, choroby neurologiczne, dysfunkcje narządu ruchu oraz schorzenia endokrynologiczne i metaboliczne (gł. w przypadku dzieci).

⁵ Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016, s.1-8

⁶ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 – 2012, s.52-57

Podsumowując posiadane dane stwierdzić należy, iż koniecznym staje się tworzenie lokalnych mechanizmów chroniących stabilność warunków materialnych i gwarancji utrzymania standardu życia ludzi z ograniczoną sprawnością, na poziomie uznanym za godny. Istotne jest także, by we współpracy z niepełnosprawnymi wzmocnić ich poczucie własnej wartości, tak aby mogli podjąć działania odpowiedzialnego kierowania swoim losem. Przedstawiany program wykorzystuje pojawiające się możliwości uszczegółowienia i rozwinięcia przyjętych już programów, między innymi przy wsparciu finansowym ze środków zewnętrznych. Jest narzędziem adresowanym do tej właśnie grup mieszkańców - osób niepełnosprawnych, jako zadanie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

III CELE PROGRAMU ORAZ METODY I FORMY ICH OSIĄGANIA

1. Cel główny i kryteria wyboru działań

Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2012-2013 opracowany został w kontekście zatwierdzonego przez Komisję Europejską w dniu 28 września 2007 r. *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzi* zawierającego Priorytet VII *Promocja integracji społecznej*, obejmującego działania z zakresu polityki i integracji społecznej, w tym na rzecz osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dyskryminowanych na rynku pracy.

Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowane, jednak najprościej ujmując polega ono na niepodejmowaniu zwyczajowej i społecznie akceptowanej drogi życiowej lub wypadaniu z niej osób lub grupy ludności, które między innymi:

- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną, odpowiedni poziom kwalifikacji ułatwiających wejście na rynek pracy;
- doświadczają przejawów dyskryminacji na skutek uprzedzeń i stereotypów;
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie: niepełnosprawności, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych.

Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie zgodnie z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.⁷

Odnosząc się do powyższych uwarunkowań można przyjąć, że osoby niepełnosprawne to grupa zdecydowanie zagrożona wykluczeniem społecznym. Nie zostały one bowiem wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną i odpowiedni poziom kwalifikacji ułatwiających wejście na rynek pracy. Osoby te jednocześnie posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych i mają trudności w zabezpieczeniu własnej egzystencji. Aby to zmienić, niezbędne są ze strony wszystkich struktur państwa działania wspomagające, oparte na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności, których celem jest dążenie do

⁷ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, MPS, Warszawa, 2004, s.24

społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności, w którym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji celów życiowych. Te zadania ze względu opisanych powyżej w sposób szczególny odnoszą się do osób niepełnosprawnych, które mają prawo oczekiwać na wsparcie ze strony wszystkich instytucji publicznych.

Program niniejszy jest ukierunkowany na zwalczanie wykluczenia osób niepełnosprawnych poprzez szeroko rozumianą integrację społeczną. Należy jednak zaznaczyć, że chodzi o taki rodzaj integracji, który nie umniejsza wolnościowych dążeń jednostki do samorealizacji i samostanowienia. Głównym celem *Programu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2012-2013* jest **podjęcie poprzez samorząd powiatowy działań, które mają zapewnić osobom niepełnosprawnym równy dostęp do zatrudnienia oraz podwyższyć ich status zawodowy i społeczny poprzez przygotowanie ich do wejścia lub powrotu na rynek pracy.**

Aby jednak program ten był skuteczny, musi uwzględniać problem kumulacji cech wykluczających, biorąc pod uwagę wszystkie czynniki wykluczenia występujące w grupie osób niepełnosprawnych na terenie powiatu. Wobec takich założeń programowych, w kryteriach wyboru działań należy uwzględnić:

- działania wyrównawcze kompensujące gorsze wyposażenie życiowe osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w programach aktywizacji zawodowej;
- działania na rzecz rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w skoordynowanych programach funkcjonalnych;
- działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym szeroki dostęp do informacji o ich możliwościach i prawach,
- motywowanie do aktywności same osoby niepełnosprawne;
- uświadamianie i aktywizowanie podmiotów i organizacji politycznych, gospodarczych i społecznych do działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Mając na uwadze powyższe można sformułować tezę, że:

Misją niniejszego programu jest dążenie do osiągnięcia odczuwalnej i akceptowanej społecznie poprawy funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

2. Określenie celów programowych, zadań do realizacji i działań.

Cele *Programu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2012-2013* są zbieżne z celem strategicznym nr 4 Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 – 2012 – Pomoc w wyrównywaniu szans życiowych osób niepełnosprawnych⁸.

Zapisane w niniejszym Programie zadania do realizacji są także zgodne z założeniami programowymi Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016⁹

Dokumenty te tworzą spójną programowo całość, jako narzędzie niezbędne do podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych dla zapewnienia im pełnej integracji społecznej i niezależności ekonomicznej, uwzględniając równość szans w zakresie uzyskania i utrzymania pracy, respektowania godności i indywidualnej niezależności, równości kobiet i mężczyzn oraz prawa do samostanowienia.

2.1 Cel nr 1. – Integracja osób niepełnosprawnych na rynku pracy

Zadanie nr 1 – Zwiększanie potencjału zawodowego i aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Organizowanie warsztatów psychologicznych ukierunkowanych na :

⁸ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2007 – 2012, s. 65-67

⁹ Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016, s.11-13

- uświadamianie znaczenia pracy w życiu człowieka oraz przydatności zawodowej osób niepełnosprawnych ,
 - rozbudzanie zainteresowań zawodowych,
 - rozwój motywacji do podjęcia pracy,
 - udzielanie wsparcia w sytuacji zdarzeń krytycznych.
2. Organizowanie warsztatów szkoleniowych w zakresie:
- poruszania się na rynku pracy i znajomości prawnych aspektów pracy,
 - rozwijania indywidualnych umiejętności z zakresu aktywnego i efektywnego poszukiwania pracy, autoprezentacji oraz kreowania kariery zawodowej,
 - nawiązywania kontaktów interpersonalnych oraz pokonywania barier mentalnych.
3. Organizowanie szkoleń i kursów uzupełniających wykształcenie oraz mających na celu uzyskanie zawodu lub przygotowanie zawodowe.

Zadanie nr 2 – Rozwój usług rynku pracy dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Rozwój usług poradnictwa i doradztwa zawodowego poprzez:
 - badanie kompetencji i umiejętności zawodowych,
 - sporządzanie ocen zawodowych,
 - planowanie kariery zawodowej.
2. Wzmocnienie usług pośrednictwa pracy poprzez:
 - organizowanie giełd pracy,
 - uruchamianie internetowego serwisu prawno-doradczego dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych,
 - monitorowanie efektów poszukiwania pracy.
3. Monitorowanie rynku pracy oraz bazy wolnych miejsc pracy.

Zadanie nr 3 – Tworzenie i rozwijanie systemu zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Działania:

1. Kierowanie do pracodawców informacji o prawnych uwarunkowaniach w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.
2. Wdrażanie usług doradczych dla pracodawców w dziedzinie:
 - poradnictwa związanego z organizowaniem i projektowaniem stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.
3. Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez wyróżnienie przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne, przestrzegających ich prawa i prowadzących politykę anty dyskryminacyjną w zakładzie pracy.

2.2 Cel nr 2 - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

Zadanie nr 1 - Kształcenie umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych

Działania:

1. Uruchamianie warsztatów kompetencji i umiejętności społecznych, grup wsparcia, poradnictwa specjalistycznego i innych form aktywizacji dla osób niepełnosprawnych, które pozwolą zrozumieć:
 - pojęcie roli społecznej,
 - zakres praw i uprawnień,
 - możliwości samorealizacji w życiu rodzinnym i społecznym,
 - własne zdolności komunikacyjne i pracy w zespole, podnieść wiarę we własne siły i motywację do działania.
2. Pomoc osobom niepełnosprawnym w planowaniu i prowadzeniu życia w możliwie niezależny sposób .
3. Wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez wdrażanie usług:
 - tłumacza osoby głuchoniemej,
 - przewodnika osoby niewidzącej,
 - asystenta osoby niepełnosprawnej.
4. Wdrażanie rodzinnej terapii psychologicznej i usług asystenta rodzinnego.
5. Pomoc socjalna dla osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Zadanie nr 2 – Tworzenie środowiska dostępnego dla osób niepełnosprawnych

Działania:

1. Likwidacja barier architektonicznych zgodnie z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
3. Likwidacja barier w komunikowaniu się.
4. Zaopatrzenie osób niepełnosprawnych w środki pomocnicze ułatwiające funkcjonowanie w środowisku.
5. Pośrednictwo w rozszerzaniu bazy transportowej dla osób niepełnosprawnych poprzez wdrażanie polityki dostępnego transportu uwzględniającego potrzeby osób niepełnosprawnych z różnego rodzaju dysfunkcjami.
6. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwości korzystania z przywilejów, ulg i uprawnień osób niepełnosprawnych związanych z funkcjonowaniem w środowisku lokalnym.

Zadanie nr 3 – Zapewnienie równego dostępu do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych

Działania:

1. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.
2. Uruchamianie zajęć rehabilitacyjnych i ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo.
3. Promowanie współpracy sektora zdrowia, edukacji, pomocy społecznej i zatrudnienia dla zapewnienia równości szans w dostępie do szeroko rozumianej rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej.

Zadanie nr 4 – Zapewnienie możliwości poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji na równi z innymi członkami społeczeństwa

Działania:

1. Dostarczenie osobom niepełnosprawnym informacji oficjalnych w dostępnym dla nich sposób za pomocą dostępnych technologii – alfabetem Braille'a, na taśmie magnetofonowej, w wersjach łatwych do czytania.

2. Zachęcanie instytucji do udostępniania informacji i komunikatów osobom niepełnosprawnym na stronach internetowych oraz zamieszczanie tam do pobrania różnego rodzaju wniosków i podań.
3. Uruchomienie serwisu informacyjnego w zakresie praw i uprawnień osób niepełnosprawnych.
4. Organizowanie szkoleń na temat korzystania z technologii informacji i komunikacji (komputer, Internet, telefon, fax.).

2.3 Cel nr 3 – Zmiana postaw społecznych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych

Zadanie nr 1 – Wzrost uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym.

Działania:

1. Aktywizacja osób niepełnosprawnych do udziału w życiu publicznym i politycznym.
2. Wspieranie działań organizacji osób niepełnosprawnych.
3. Konsultowanie z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych działań samorządu wobec tej grupy w zakresie:
 - opiniowania programów i projektów kierowanych do osób niepełnosprawnych,
 - oceny realizacji programów.
4. Obejmowanie mecenatem przez samorząd i organizacje społeczne działalności twórczej, artystycznej i sportowej osób niepełnosprawnych.

Zadanie nr 2 – Wzrost świadomości społecznej dotyczącej kwestii niepełnosprawności

Działania:

1. Popularyzowanie działalności organizacji osób niepełnosprawnych.
2. Promowanie zawodowych i społecznych osiągnięć osób niepełnosprawnych w środkach masowego przekazu.
3. Prezentowanie twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych poprzez wernisaże, wystawy, wieczory autorskie.
4. Organizowanie imprez integracyjnych – sportowych, kulturalnych, turystycznych, edukacyjnych przy udziale społeczności lokalnej.

5. Promowanie edukacji społecznej i obywatelskiej w zakresie problematyki niepełnosprawności poprzez organizowanie spotkań i debat społecznych.
6. Budowanie na wszystkich szczeblach systemu edukacji szacunku dla osób niepełnosprawnych poprzez ukazywanie ich problemów, możliwości i osiągnięć.

3. Metody i formy osiągnięcia celów

Osiągnięcie celów określonych w poprzednim rozdziale planuje się poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji, pracy socjalnej, działań o charakterze środowiskowym oraz poprzez realizację zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

3.1 Instrumenty aktywnej integracji

Instrumentem aktywnej integracji nazywamy zestaw instrumentów o charakterze aktywizującym, mającym doprowadzić do przywrócenia osób niepełnosprawnych na rynek pracy oraz do ich integracji ze środowiskiem poprzez przywrócenie ich zdolności do możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego a także wyeliminowanie przeszkód napotykanym przez te osoby w procesie dostępu do praw i usług społecznych.

Instrumenty te dzielą się na cztery grupy: instrumenty aktywizacji zawodowej, instrumenty aktywizacji edukacyjnej, instrumenty aktywizacji zdrowotnej oraz instrumenty aktywizacji społecznej. Realizacja określonych zadań poprzez podejmowanie konkretnych działań odbywać się będzie w obrębie tych grup instrumentów aktywizujących, które przybierają formę organizowania i finansowania usług wspierających¹⁰.

Dobór instrumentów dla poszczególnych projektów przebiegał będzie zgodnie z przytoczonymi *Zasadami*....

¹⁰ Zasady przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Warszawa 1 stycznia 2012r, s.20-29

3.2 Praca socjalna

Praca socjalna oznacza działania realizowane przez doradcę do spraw osób niepełnosprawnych mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wznowianiu lub uzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna przybiera formy usług wspomagających i doradczych. Pracownik socjalny, w programie będzie zajmował się realizacją zadań związanych z aktywną integracją oraz koordynacją działań o charakterze środowiskowym.

3.3 Działania o charakterze środowiskowym

Są to inicjatywy integracyjne obejmujące:

- a) przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych, np. spotkania z grupami docelowymi, przeprowadzanie badań diagnostycznych, przygotowywanie raportów dotyczących potrzeb i zasobów danej zbiorowości,
- b) edukację społeczną i obywatelską, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców,
- c) organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach, szczególnie o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym czy turystycznym.

3.4 Działania o charakterze integracyjnym wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Są to działania przypisane do realizacji samorządowi powiatowemu wynikające wprost z ustawowych zapisów prawnych, które obejmują m.in.:

- a) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- b) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- c) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,

- d) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

4 Zakładane rezultaty

Działania szczegółowe mające doprowadzić do osiągnięcia jak najszerszej integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych w swych założeniach ukierunkowane są na osiągnięcie następujących rezultatów końcowych:

- podniesienie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych,
- poprawę ich sprawności psychofizycznej i ruchowej,
- kompensację deficytów sprawnościowych,
- poprawę funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku społecznym i zakładzie pracy,
- wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy,
- wzrost uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym.

W założeniach programu przewiduje się zmiany w sferze mentalnej zarówno osób niepełnosprawnych, jak też otoczenia, w którym żyją. Dlatego oprócz wyżej wymienionych rezultatów realizacja programu prowadzić ma do osiągnięcia także rezultatów pośrednich, jakimi będą:

- zwiększenie u osób niepełnosprawnych zaufania i wiary we własne siły i możliwości,
- wzrost ich motywacji i aspiracji zawodowych,
- nabycie wiedzy w zakresie aktywnego i skutecznego poruszania się po rynku pracy,
- nabycie umiejętności komunikacji interpersonalnej, asertywności i autoprezentacji,
- nabycie wiedzy na temat praw i uprawnień osób niepełnosprawnych,
- zmiana postaw społecznych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych.

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. Czas realizacji programu

Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim, realizowany będzie w latach 2012-2013 poprzez:

- przygotowanie i wdrożenie w każdym roku szczegółowego projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzi, Priorytet VII Działanie 7.1, Poddziałanie 7.1.2 – *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie, jako wiodącego narzędzia w realizacji całego projektu,*
- podejmowanie działań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych w zakresie integracji społecznej i zawodowej,
- prowadzenie usług wspomagających przez doradcę do spraw osób niepełnosprawnych.

Projekty i działania w poszczególnych latach poprzedzone będą analizą środowiska osób niepełnosprawnych i potrzeb wynikających z indywidualnych niedyspozycji, skierowane zaś zostaną do osób niepełnosprawnych lub grup tych osób najbardziej potrzebujących wsparcia w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej.

2. Miejsce realizacji programu

Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych realizowany będzie na obszarze powiatu bieszczadzkiego z uwzględnieniem równego dostępu do jego działań mieszkańców wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu.

3. Odbiorcy programu

Odbiorcami programu będą osoby niepełnosprawne - bezrobotne lub pozostające bez zatrudnienia, w wieku aktywności zawodowej, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, mieszkańcy powiatu bieszczadzkiego oraz otoczenie osób niepełnosprawnych.

Dla potrzeb programu przyjmuje się następujące definicje:

- niepełnosprawni - osoby niepełnosprawne, o których mowa w Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721, z późn. zm.),

- bezrobotni - osoby bezrobotne w rozumieniu Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.),
- nieaktywni zawodowo - osoby pozostające bez zatrudnienia, które jednocześnie nie zaliczają się do kategorii bezrobotnych,
- za osoby w wieku aktywności zawodowej uznaje się osoby, które ukończyły 18 lat i nie ukończyły 60 lat w przypadku kobiet lub 65 lat w przypadku mężczyzn,
- przez osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej rozumie się osoby korzystające ze świadczeń i usług powiatowego centrum pomocy rodzinie i ośrodków pomocy społecznej, finansowych na podstawie przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i innych ustaw.
- przez otoczenie osób niepełnosprawnych uznaje się osoby mieszkające we wspólnym gospodarstwie domowym, w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz osoby mieszkające w środowisku osób niepełnosprawnych.

4. Realizacja programu i jego zadania

Realizatorem *Programu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych* jest samorząd powiatu bieszczadzkiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych, pełniące rolę koordynatora programu.

Zadania koordynatora programu obejmują:

- nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami, zadaniami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów,
- pozyskiwanie partnerów w realizacji programu,
- opracowywanie projektów na bazie niniejszego programu,
- promocję projektów,
- rekrutację uczestników projektów,
- zarządzanie projektami,
- obsługę finansową realizowanych projektów,
- ewaluację realizacji projektów,
- monitoring realizacji całego programu.

Przy czym działania związane z promocją projektów opracowanych i wdrażanych na podstawie niniejszego programu, rekrutacja uczestników i ewaluacja będą każdorazowo uszczegóławiane, zgodnie z wytycznymi Instytucji pośredniczącej w Programie POKL oraz zakresem realizowanego projektu.

5. Partnerzy programu

Założenia programowe przewidują w przygotowaniu i realizacji programu udział wielu partnerów, ze względu na złożoność problemu. Skuteczność zastosowania tego rozwiązania wymaga współpracy wielu środowisk lokalnych, dlatego też niniejszy program zakłada pozyskanie do jego realizacji jako partnerów następujących instytucji i organizacji:

- Powiatowy Urząd Pracy w Ustrzykach Dolnych,
- ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bieszczadzkiego,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ustrzykach Dolnych,
- pracodawcy otwartego rynku pracy,
- zakłady pracy chronionej,
- szkoły,
- organizacje pozarządowe.

6. Źródła finansowania programu

W celu realizacji działań programowych stosowane powinny być mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tu montaż finansowy, który pozwala na zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł:

- budżetu samorządu powiatowego,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w tym przyznanych Powiatowi Bieszczadzkiemu wg algorytmu,
- Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację projektów systemowych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzi 2007-2013,
- innych funduszy i programów.

Trudno podać kwoty środków finansowych związanych z realizacją programu, ponieważ są one ze wszystkich źródeł przyznawane corocznie i w różnej wysokości. Planowanie wydatków

na poszczególne działania może być dokonywane w poszczególnych latach, po uzyskaniu informacji o wielkości środków przyznanych na dany rok na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz przyznanego wsparcia finansowego na realizację projektu systemowego. Koszt szacowany będzie na podstawie konkretnie realizowanych projektów w ramach niniejszego programu.

V MONITORING I EWALUACJA

1. Monitoring

Wdrażanie i realizacja programu są ściśle związane z działaniami monitorująco-kontrolnymi, które stanowią część nadzoru nad jego realizacją. Rozwój wydarzeń programowych należy na bieżąco oceniać, dlatego monitorowanie dokonywane będzie na wszystkich poziomach realizacji programu przy wykorzystaniu raportów ewaluacyjnych projektów tworzonych na jego podstawie oraz niezależnych obserwacji. Mierzony będzie postęp zaplanowany względem założeń, działań i rezultatów. Stały monitoring pozwoli wskazać występujące w programie problemy związane z jego realizacją, zdiagnozować przyczyny ich powstawania oraz określić sposoby ich rozwiązania oraz im przeciwdziałać. Zaznaczyć należy, że niniejszy program ma charakter otwarty na zmiany, może być w razie konieczności korygowany i ulepszany.

Monitorując program będziemy szukać odpowiedzi na pytania:

- czy podejmowane działania prowadzą do zaplanowanych rezultatów?
- czy osiągnięte rezultaty prowadzą do osiągnięcia zamierzonych celów?
- czy program wymaga przeformułowania działań?
- czy interesariusze zachowują się zgodnie z oczekiwaniami?

Mierząc różnicę pomiędzy tym, co zostało zaplanowane a tym, co faktycznie udało się osiągnąć odpowiemy na pytanie na ile zostały osiągnięte założenia i cele niniejszego programu.

2. Ewaluacja

Ewaluacja w kontekście programu prowadzona będzie na poziomie poszczególnych projektów. Ewaluacja projektów prowadzona będzie w sposób ciągły i systematyczny. Będzie miała charakter „samoewaluacji” a za cel jej przyjmuje się dostarczenie obiektywnych informacji o wartości działań projektowych przed, w trakcie i po ich zakończeniu. Ewaluacja projektu systemowego w poszczególnych latach posłuży do zdobycia wiedzy na ile działania projektu przyczyniły się do osiągnięcia zamierzonego celu. Pozwoli ona na ocenę stopnia realizacji przygotowanego projektu.

Ewaluację poszczególnych projektów zaplanowano w ten sposób, że:

1. Przeprowadzi ją pracownik odpowiedzialny za realizację projektu, tzw. – ewaluator
2. Przedmiotem ewaluacji będzie prowadzony projekt systemowy w bieżącym roku realizacji nazwany docelowo – obiektem ewaluacji.
3. Podczas ewaluacji projektu zastosowane zostaną podstawowe kryteria:
 - trafności (pozwoli na zbadanie czy pomysł na projekt jest logiczny),
 - skuteczności (pozwoli na sprecyzowanie poziomu osiągnięcia zamierzonych celów, wpływu czynników zewnętrznych, jakości dobranych metody i narzędzi do realizacji działań, a więc oceni poziom zgodności osiągniętych skutków ze skutkami zamierzonymi),
 - efektywności (ukáže relację pomiędzy nakładami a osiągniętymi rezultatami),
 - użyteczności (przyczyni się do oceny możliwości wykorzystania osiągniętych rezultatów na co dzień oraz stopnia zaspokojenia potrzeb samych uczestników projektu),
 - trwałości (obejmie pytania o aktualność efektów danego projektu obecnie i w przyszłości)

Ewaluacja projektu prowadzona będzie w sposób ciągły z uwzględnieniem metod jakościowych i ilościowych. Podczas ewaluacji pracownik zastosuje metody takie jak: ankieta, rozmowa, obserwacja, analiza dokumentów. Uwzględnione metody zastosowane zostaną odpowiednio w poszczególnych częściach realizacji działań projektowych, zgodnie z potrzebą procesu ewaluacyjnego po zakończeniu wybranych elementów oraz po całościowej realizacji projektu.

Ewaluacja przeprowadzona będzie za pomocą narzędzi przygotowanych autorsko przez ewaluatora, takich jak: kwestionariusz ankiety, kwestionariusz rozmowy, notatka z przeprowadzonej obserwacji, protokół z przeprowadzonej analizy dokumentów.

Wytworem ewaluacji będzie ocena jakościowa i ilościowa osiągniętego rezultatu projektu, ale także ocena postawionego celu, sformułowanie wniosków i ogólnej opinii dotyczącej stopnia realizacji projektu, jego przebiegu, metod i wartości działań skierowanych do uczestników.

Planowana ewaluacja pozwoli na wyciągnięcie wniosków przede wszystkim dla podmiotu – realizatora programu, celem przygotowywania doskonalszych projektów w przyszłości: otoczenia - w rozumieniu służb pomocy społecznej, jako źródło informacji

o wartości i jakości działań pomocowych oraz samego podmiotu – na ile projekty realizowane w ramach programu odpowiadają potrzebom osób uczestniczących – niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bieszczadzkiego.

3. Zagrożenia realizacji Programu

Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzający do osiągnięcia konkretnych i mierzalnych wyników, adresowany do wybranych grup odbiorców, wymagający zaangażowania znacznych, lecz limitowanych środków rzeczowych, ludzkich i finansowych.

Realizacja założeń programowych wiąże się nierozzerwalnie z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań znajdujących się poza sferą oddziaływań realizatora programu, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Najistotniejsze zagrożenie dla realizacji niniejszego programu wiąże się ze zmianami prawnymi i proceduralnymi występującymi w okresie programowania działań, zmianami w dokumentach programowych oraz z brakiem wystarczającej ilości środków zewnętrznych, od których realizacja tego programu w dużej mierze jest zależna.

Ponadto zagrożeniem dla programu może być ryzyko negatywnego odbioru programu przez adresatów lub brak dostatecznego zainteresowania uczestnictwem w jego działaniach.

Kluczem do sukcesu w realizacji programu będzie niewątpliwie świadomość wystąpienia ryzyka i szybkie reagowanie przez odpowiednie osoby i instytucje na pojawienie się problemów, zagrożeń, ale również niepożądanych zjawisk. Nie bez znaczenia będzie doświadczenie realizatorów programu, umiejętność współpracy z interesariuszami, odpowiednia promocja programu i projektów tworzonych na jego podstawie oraz rzetelna ocena bieżących działań, skuteczny monitoring i ewaluacja, które dostarczą niezbędnych informacji co do wartości i jakości poszczególnych faz i składników programu.

ZAKOŃCZENIE

Stały przyrost liczby osób niepełnosprawnych wymaga przejścia od polityki przystosowania samych niepełnosprawnych do ich stanu funkcjonalnego i utrzymania *status quo* osoby niepełnosprawnej, do strategii opartej na wzmacnianiu jej zasobów własnych oraz potencjału społeczności, służących utrzymaniu optymalnego poziomu funkcjonowania niepełnosprawnych jednostek najpierw w miejscu zamieszkania, a następnie w innych zbiorowościach i instytucjach. Gwarancją efektywności środowiskowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych jest w pierwszej kolejności możliwość podjęcia zawodowej aktywności, bezpieczne i funkcjonalne mieszkanie oraz dostępne, a następnie gotowe do udzielenia wsparcia zaplecze społeczne. Dla stabilności położenia społecznego i codziennego funkcjonowania niepełnosprawnych obywateli konieczne jest także uzupełnienie pierwotnej, naturalnej sieci wsparcia, rozbudowa różnych form świadczeń, usług i opieki w środowisku zamieszkania, jak również zinstytucjonalizowanych systemów pomocy umożliwiających rodzinom kontynuowanie opieki nad zależnymi od niej osobami niepełnosprawnymi.

Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim, to dokument który stanowi rozwinięcie przyjętych już programów lokalnych w celu jak najlepszego wsparcia dla konkretnej grupy mieszkańców powiatu. Program stanowi zbiór działań i metod zmierzających do zmniejszania ryzyka wykluczenia osób niepełnosprawnych ze zbiorowości społecznej. Ukierunkowany jest zarówno na same osoby niepełnosprawne oraz pracodawców, a także podkreśla rolę współpracy organizacji pozarządowych, instytucji rynku pracy w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Przewyciężanie własnej niepełnosprawności to cel życiowy wielu osób zamieszkujących powiat bieszczadzki. Wspieranie i dążenie do pełnej integracji osób niepełnosprawnych powinno odbywać się przez ich aktywizację społeczną i zawodową, której realizację umożliwia przedstawiony program.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Piotr Korczak